

ТЕРЦИУМ КОМПАРАЦИОНИС И ПРЕПОДАВАНЕТО НА СПЕЦИАЛИЗИРАНА АНГЛИЙСКА ТЕРМИНОЛОГИЯ

Валентина Георгиева

Военна академия „Г. С. Раковски“

Резюме. Статията разглежда проблема за преподаването на специализирана терминология в тясна връзка с проблема за съпоставителните лингвистични изследвания и основата, върху която те трябва да се градят. Представени са съществуващите мнения по този въпрос, като се защитава тезата, че в ролята на *терциум компарационис* е най-подходящо да се прилагат специализираните тематични области, които включват основните понятия на дадена област. На базата на примери от областта на военната терминология се прави изводът, че това позволява решаването не само на важни теоретични проблеми на съпоставителното терминознание, но което е от особена важност в методиката на чуждоезиковото обучение – по-висока ефективност в преподаването на специализирана терминология.

Keywords: *tercium comparacionis*, English for specific purposes teaching, ESP teaching, subject fields

Интересът към настоящото изследване бе провокиран от практическите предизвикателства по преподаване на специализирана английска военна терминология във Военна академия „Г. С. Раковски“ – София, но направените наблюдения и изводи могат да бъдат приложени при преподаване на специализирана терминология на чужд език във всяко учебно заведение.

Традиционните методически проблеми са свързани с подбора, представянето и затвърждаването на чуждоезиковата специализирана лексика, така че обучаемите да овладеят необходимия професионален минимум, който да им позволява успешна комуникация в съответната професионална област. Тази практическа задача е един от аспектите на съпоставителните изследвания: „Когато съпоставителните изследвания представляват анализ на сходствата и различията с практическа цел (във връзка с обучението или превода), говорим за тях като за дял от приложната лингвистика... За теоретични съпоставителни изследвания се говори тогава, когато те са свързани с проблема за езиковите универсалии, схващани като метод за езиково изследване, което се

състои в определянето на общото и различното в езиците“ (Косеска-Тошева, 1991: 29).

Различни са подходите на езиковедите към съпоставителните изследвания, а въпросът за основата на съпоставка между езиците – *терциум компарационис* / *tertium comparationis*, „е един от най-неизяснените въпроси за теорията и практиката на съпоставителното езикознание“ (Легурска, 2011: 46). Според А. Гудавичус (Гудавичус, 2009: 356), първото направление е, „когато езиците се съпоставят от гледна точка на техните различия, а обект на анализ са несъвпадащите елементи на езиците. Това направление обикновено се нарича контрастивна лингвистика... Разновидност на контрастивните изследвания е изучаването на единия език „в огледалото“ на другия, т.е. изучаване само на онези особености на езика, по които той се различава от изходния, родния език. Второто направление е изучаването на два или повече езика по метода на сравняването им един с друг [когато] са еднакво важни и разликите, и сходствата“. По-нататък авторът стига до извода, че „ако ни интересуват не особеностите на единия език спрямо другия, а особеностите на два или повече езика по отношение един към друг, то един език не може да се приеме за еталон за съпоставяне. За обективното съпоставяне на лексикалните системи... в качеството на еталон (*tertium comparationis*) е необходимо да се избере трета система, еднакво независима от всеки един от съпоставяните езици“ (Гудавичус, 2009: 384).

Необходимо е да подчертаем, че някои езиковеди предпочитат метатермина *език-посредник*. В. Косеска-Тошева го определя като „неутрален език на значенията, абстрахирани в процеса на опити и наблюдения“ (Косеска-Тошева, 1991: 33). Този метатермин според нас обаче е по-неточен, тъй като много често за език-посредник се приема език, който е по-разпространен и улеснява комуникацията между култури с т. нар. „малки езици“ (напр. английски език). В допълнение, в теорията на компютърния (машинен) превод „езикът-посредник (*Interlingua, Pivot Language*) е трети език, междинен между езика на превода и оригинала. Той представлява универсален код, обединяващ граматическата и семантичната информация за езика, чрез който се осъществява трансформация на текста от изходния в текст на езика-превод. Този език няма пряка връзка с реално съществуващи езици и поради това може сравнително лесно да се преобразува в който и да е от тях“ (Чистяков, Скребньов, 2005: 202).

Поради това приемаме, че метатерминът *терциум компарационис* е най-прецизен при съпоставяне на лексикални (в частност терминологични) системи, тъй като в качеството на еталон, база, обща платформа за сравнение представлява трета, „интернационалната по своя характер когнитивна система, [която е] съвкупност от знания на човечеството“ (Гудавичус, 2009: 384).

След като уточнихме същността и ролята на терциум компарационис за съпоставителните лексикални изследвания, ще се опитаме да разкрием някои

от методологическите аспекти на прилагането на тази трета – когнитивна система: 1) в терминологичните теоретични изследвания; и 2) в практическата дейност по преподаване на специализирана терминология с помощта на терциум компарационис.

Както подчертава М. Попова в своя фундаментален за терминологичните изследвания труд „Теория на терминологията“ (Попова, 2012:168): „През 90-те години на XX век вече се говори за нова научна област, а именно за съпоставително терминознание“, което се определя като нова теоретична дисциплина „на границата на съпоставителната лингвистика, терминознанието и теорията на превода“ (Циткина, 1987: 115).

Важно в тази връзка е да отбележим, че независимо от признаването на терминознанието за отделна научна област поради особеностите на термините като специфични лексикални единици, за съжаление, традиционните методи за преподаване на специализирана чуждоезична терминология не се различават съществено от преподаването на неспециализирана лексика. Много често преподаването на даден термин се свежда единствено до превода му с помощта на речник или учебник, което в някои случаи е достатъчно поради наличието на голям брой интернационализми във всяка терминологична област, но в случаите с терминология, която е в процес на установяване и уточняване, каквато е военната, преводът на термин от английски на български в много случаи би бил неточен или приблизителен. Например основни за операциите за поддържане на мира английски термини се превеждат по различни начини в три специализирани военни речника:

peacemaking: миротворчество [РНСО] – *сключване на примирие* [АБВР]
standing operating procedures: постоянен оперативен ред [АБВР] – *стандартна процедура на опериране* [ТРМО]

rules of engagement: правила за бойно поведение [РНСО] – *правила за предприемане на военни действия* [АБВР] – *правила на ангажмента* [ТРМО], като последният е неправилен, ако изхождаме от дефиницията на НАТО и българското законодателство, че това са правила, уточняващи обстоятелствата и ограниченията за определено време и място, при които силите започват и/или продължават бойните действия.

Практиката показва, че „преводът е последният начин да се предаде понятието, респ. терминът, идващ от терминология, чиято езикова форма е създадена чрез средствата на друг език. Преди да се пристъпи към него, е необходимо да се направи съпоставка между двете терминологии – изходната и съществуващата вече в дадената наука на другия език“ (Попова, 2012: 169).

М. Кочерган обръща внимание на друга специфична трудност при контрастивните изследвания, особено на близкородствени езици, където се наблюдава т.нар. от А. Реформатски „провокативна близост“ (цит. от Кочерган) и дава за пример руския термин *амуниция* 'снаряжението на военнослужещия

без оръжието и униформата' и украинския *амуніція* 'снаряжението на военнослужещия, включително оръжието' (Кочерган, 1997: 12).

Интересно за отбелязване е развитието в дефиницията на българския термин *амуніция*: в най-стария военен речник [ВТР] от 1979 г., който отразява друга политическа и социална действителност, определението копира руското определение: 'свкупност от вещи (освен дрехите и оръжието), които съставят снаряжението на военнослужещия – раница, паласки, поясни ремъци и др.' В [АБВР], който представя термините на НАТО, сродно звучащият английски термин *munition (ammunition)* се превежда с *боеприпас*, за да отрази съдържанието му: 'устройство, заредено с взривни вещества'.

В подкрепа на горните примери бихме добавили и следния пример от военната област (Георгиева, 2009), с който доказваме асиметрията между термините от два различни езика на понятийно-семантично равнище в една научна област. Българският термин *военноморска база*, съответстващ на английския *naval base* с дефиниция 'военноморска база главно за поддръжка на силите по море, граничеща с пристанище' [НАТО] има следните две значения на български: 1) 'разновидност на военна база' и 2) 'разнородно съединение на военноморския флот' [ВТР], т.е. българският термин е развил още едно значение чрез метонимичен пренос (от название на място към название на организационна структура) при пълно запазване на езиковата форма.

Тези примери доказват, че приемането на понятието и респ. понятийната система за терциум компарационис заради предположението за тяхната универсалност невинаги е най-удачно. Причина за това е „възможността съответният научен или професионален континуум на знанията да се структурира по различен начин“ (Попова, 2012: 171), както и структурата на дадено лексико-семантично поле „да отразява различна дискретизация на света на предметите и явленията в съпоставяните езици“ (Кочеган, 1997: 21). По образното сравнение на П. Легурска „в съпоставителните лексикални разработки се съпоставят лексикални единици, групи от лексикални единици или лексикални пространства като „тухли“ или „блокове“ на аналогични когнитивни единици, пазещи се в семантичната памет по един или друг начин“ (Легурска, 2011: 60).

М. Попова предлага да се използва и общата чуждоезикова форма за терциум компарационис при интернационалните и въобще при термините заемки: „ако формалната структура на термините се остави настрана, без нужното внимание биха останали особено активните процеси на взаимодействие между терминологиите, както и резултатите от тях, каквито са напр. интернационализмите и заемките“ (Попова, 2012: 172).

В допълнение на горепосочените терция компарационис, а именно: преводческа еквивалентност, понятиен (логико-семантичен по определението на други учени) и формален терциум компарационис, към когнитивните системи като трети системи, служещи за основа при съпоставяне на лексикалните

системи, някои автори (Григориева по цит. на Легурска, 2011: 52) прибавят и формално изразени езикови категории, езикови универсалии, функционална еквивалентност, прагматична еквивалентност, речеви актове и др.

След като разгледахме различните разбираня за терциум компарационис в теоретичните терминологични изследвания, е важно да представим кои от тези подходи са най-приложими и ефективни в практическата дейност по преподаване на специализирана терминология.

Както вече бе посочено, първият начин – преводът на термин – е най-лесният за преподавателя, но невинаги най-точният начин.

Вторият – понятиен терциум компарационис – е разглеждан и адаптиран от различни учени. Например П. Легурска (Легурска, 2011: 58) представя модел, наречен *инвариантна семантична структура* от типа „контейнер на значенията“. По този модел тя съпоставя съществителни от няколко *тематични групи* – съдове, оръдия, мебели, облекло, растения, животни, части от тялото, в шест езика (Легурска, 2004: 10).

В. Косеска-Тошева въвежда понятието *ситуация* като едно от важните понятия от терциум компарационис (при нея: *език-посредник*) за назоваване на „всеки фрагмент от реалния свят, видян чрез езиково действие (език)“ (Косеска-Тошева, 1991: 33). Тя пояснява, че „елементите на ситуацията са много разнородни, те могат да бъдат както предмети, така и състояния, процеси и свойства“.

Ако обединим методите за избор на терциум компарационис и подходим практически, според нас в ролята на терциум компарационис е най-подходящо да се прилагат *специализираните тематични области*, които включват основните понятия на дадена област.

Специализиран езиков курс за усвояване на основни военни термини в часовете по английски би могъл да се провежда с помощта на съществуващите специализирани английски [НАТО]¹⁾ и англо-български речници [АБВР], [ТРМО], [ВТР], [РНСО], които представят в азбучен ред основни военни термини. Както показахме по-горе обаче, представянето на английските термини, преведени по различен начин извън контекст и без дефиниране на понятието, може да доведе до неправилна концептуализация на дадено понятие.

Съществуват три опита за представяне на военна терминология в тематични области: триезичният (български, английски, немски) речник „*Интернационално командване*“, триезичният (английски, немски, френски) „*Tri Service Word List*“ на Бюрото за международна езикова координация (БМЕК), както и „*Иллюстрированный военно-технический словарь*“, който илюстрира с подходяща рисунка термините на руски, английски, немски, френски и испански.

Речникът „*Интернационално командване*“ [ИК] представя военни термини, разделени в следните тематични области: многонационална система за сигурност и сътрудничество, мисии и операции, многонационални съвместни

операции, управление на войските и основни видове бойни действия. Като първи подобен опит, този речник е считан за не особено сполучлив от военните специалисти поради многото неточни преводи на български език.

Изданието „*Tri Service Word List*” [БМЕК]²⁾ на Бюрото за международна езикова координация, което се грижи за уеднаквяване на стандартите в преподаването на английски език на военнослужещи, има спомагателна, а не стандартизираща роля. В него термините са разделени на три основни групи: за армията, за военновъздушните и за военноморските сили, като термините за ВВС са представени в азбучен ред, а не тематично, а за сухопътни и военноморски сили са включени следните тематичните области: военни звания, формирования, мисии и операции, въоръжение и оборудване, бойна техника, тактически термини, позиции, топография.

Военните термини в „*Иллюстрированный военно-технический словарь*“ [ИВТР] са разпределени в следните тематични области: бронетанкова техника, военноморски флот, ВВС, ракети, артилерия, оръжие, боеприпаси, средства за масово поразяване и защита от тях, военно инженерно дело и бойни действия. Представянето на термините е с помощта на илюстрации с номерация за визуализиране на даден термин, който е преведен на петте езика под илюстрацията. Въпреки че е морално остарял (издаден е 1968 г.), този речник би могъл да се използва като основа за подобен речник за представяне на българската военна терминология с нейните еквиваленти на английски и евентуално френски като втори официален език на НАТО.

Преподаването на специализирана военна терминология по теми помага изграждането на сходни, ако не еквивалентни, понятийно-семантични полета и на релации на еквивалентни в различна степен терминологични единици. Усвояването на родната и чуждата терминология би се подпомогнало и улеснило от работа и с илюстриран тематичен специализиран речник. В случаите, когато илюстрирането на даден термин е невъзможно поради абстрактността на названото понятие, представянето на преводен еквивалент би трябвало да е придружено от дефиницията на термина, за да се избегне неточност.

Друга важна особеност на преподаването на специализирана лексика е непрекъснатото „съпоставително изучаване на вътрешните и външните отношения в структурата на разноезичните терминологии, [което] помага по-дълбоко да се проникне в същността и спецификата на всяка терминологична система, да се установят междуетниковите корелации на термините“ (Циткина, 1987:115). В хода на такова сравнение се установяват *методически релевантни и нерелевантни сходства*, както и *методически релевантни и нерелевантни различия* (Юсупов, 1988: 7), които е необходимо да бъдат отчитани. У. Юсупов подкрепя тези метатермини с примери от съпоставителен анализ на лексикалните и граматичните нива на узбекския и английския език, но ние ги прилагаме към съпоставителния анализ на български и английски военни термини.

Методически релевантните сходства са такива сходства между родния и чуждия език, които стимулират положителен пренос на навици от родния език върху чуждия. Например при усвояване на английските военни термини *peacekeeping operation* → *мироопазваща операция*, *humanitarian aid* → *хуманитарна помощ*; *antiterrorism* → *антитероризъм*, *attack* → *атака*, *helicopter* → *хеликоптер* и мн. др. военните специалисти не изпитват никакви затруднения, тъй като формалната структура на тези термини съответства на структурата на подобни български термини словосъчетания: прил. име + същ. име или същ. име, което е термин-интернационализъм.

Методически нерелевантните сходства са такива сходства между родния и чуждия език, които не стимулират положителен пренос на навици. Към тази група термини можем да включим английски многозначни термини, които имат сходна фонетична форма с български, но различно значение в специализираната военна терминология, например *intelligence* → *разузнаване* (а не 'интелигентност').

Методически релевантни различия са такива различия между родния и чуждия език, които могат да станат причина за междуезикова интерференция. Например английските термини *logistics*, *communications*, *tactics* са съществителни *pluralia tantum*, като *logistics*, *communications* могат да се употребяват и в атрибутивна функция в сложни английски термини: *logistics over-the-shore operations*, *communications center*, *communication satellite*, но българските термини са в ед. ч.: *логистика*, *тактика*, или образуват производни прилагателни *логистичен*, *комуникационен*.

Методически нерелевантни различия са такива различия, които не пораждаат междуезикова интерференция. Например намирането на правилното английско съответствие на български термин със съставна част прил. име не би било трудно, тъй като, въпреки че българските прил. имена имат 9 категориални форми, на всички тях съответства една английска.

В обобщение трябва да подчертаем, че разграничаването на междуезиковите сходства и различия на методически релевантни и нерелевантни има важна практическа стойност при чуждоезиковото преподаване на специализирана терминология.

Трудностите при изучаване на чужда терминология зависят от особеностите на родния език, който в някои отношения може да облекчава изучаването, в други – да затруднява, а в трети – да е неутрален. Ето защо целта на съпоставителното терминознание е „да се установят прилики и разлики от езиков характер“ (Попова:174). Именно на основата на терциум компарационис *специализирани тематични области* се съпоставят родните и чуждите термини, за да се установи еквивалентността на терминологичните значения независимо от тяхната формална структура и фонетичен облик.

Нека разгледаме по-подробно тематичната област „Оръжия“ от изданието на БМЕК. Тя включва 50 английски термина и техните еквиваленти на френ-

ски и немски, сред които: *pistol, gun (general term), sub-machine gun, machine gun, field gun, tank gun, grenade (general term), hand grenade, mine, anti-personnel mine, anti-tank mine, light anti-tank weapon, rocket launcher, rifle, howitzer, cannon, mortar, ammunition, bullet, shell, round, missile, missile system, guided missile, rocket, high explosive, fuse, booby trap, target, safety catch, trigger, war-head, explosive charge, armament, direct fire, indirect fire, crossfire, barrage, crater, nuclear weapon, chemical weapon, ground zero, demolition.*

Тези термини не са подредени по азбучен ред, а следват логиката на съставителите да оформят подгрупи – названия на основни видове оръжия, части на оръжието, видове стрелба и най-честотни глаголи за назоваване на действия с оръжия (които ние не разглеждаме поради приетото в терминологията разбиране, че глаголите не са термини), но тази логика остава неразбрана от изучаващите, които тепърва се запознават с тях.

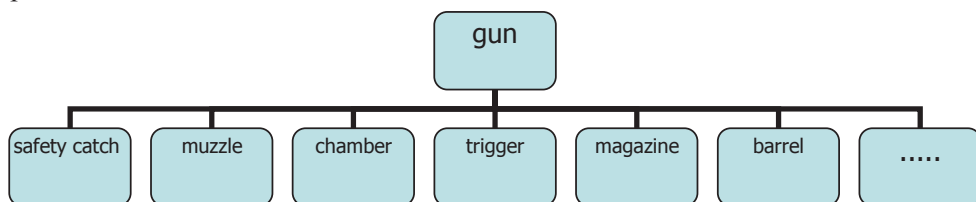
От тази група българските военнотружешци нямат да имат проблем с лесното усвояване на *pistol, grenade, mine, rocket, explosive, crater* поради еквивалентните по значение и близката формална езикова форма на термините и в българската военна терминология, т.е. тези термини-интернационализми съдържат методически релевантните сходства, които подпомагат усвояването им.

Друга група, включваща *barrage* и *ammunition*, съдържат методически релевантни различия и се нуждаят от специално внимание при обяснението им поради различното съдържание на иначе сходната езикова форма на английските и българските термини.

Трета група от термини би била безпроблемно усвоена, ако е подкрепена с визуален материал: илюстрации на *sub-machine gun, machine gun, field gun, tank gun, light anti-tank weapon, rocket launcher, rifle, howitzer, cannon, mortar* ще покажат нагледно тези видове оръжия.

При всички подгрупи термини от тази тематична област преподаването ще бъде подпомогнато от прилагането на системния подход едновременно със съпоставянето, базирано на терциум компарационис *тематична област* (Георгиева, 2007а, Георгиева, 2007б, Кочерган, 1997: 12 – 13, Попова, 2012: 180, Юсупов, 1988: 9). Прилагането на системния подход при съпоставката на лексико-семантични полета (*тематични области* в нашето разбиране) помага да се „определи значимостта на всеки лексико-семантичен вариант, на синонимните, антонимните, хипонимните връзки между тях, т.е. структурата на полето, което е различно във всеки език“ (Кочерган 1997: 13). Системният подход предполага координираните усилия на много специалисти – филолози и специалисти от дадената военна област, с цел събиране, представяне и анализ на системните връзки между основните понятия, респективно – термини, на английската и българската военна терминология (Георгиева, 2009, Георгиева, 2011). Един от възможните начини за прилагането на системния подход е чрез

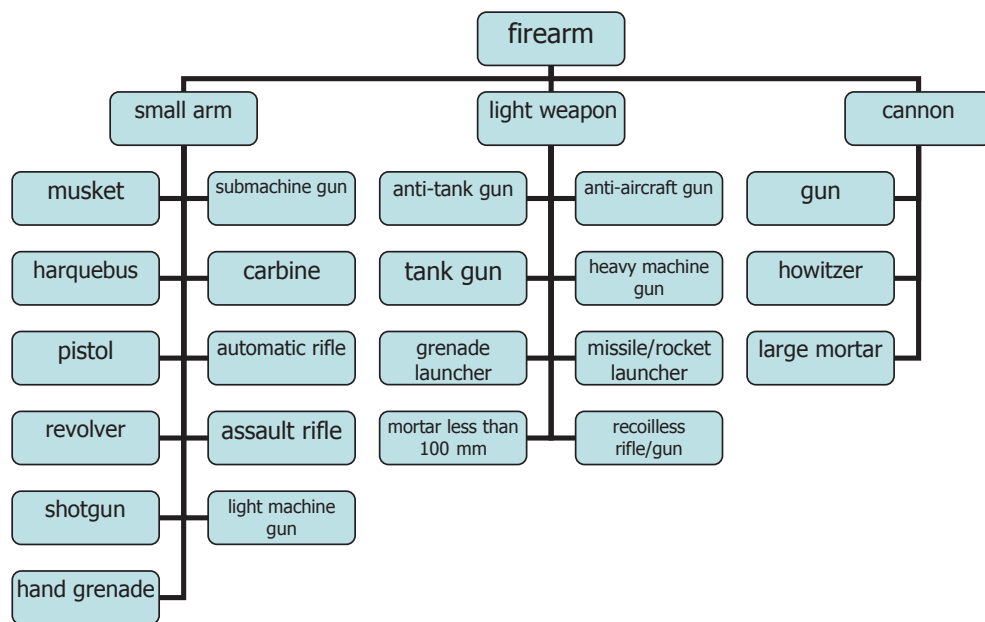
представяне на партитивните отношения между термините, които се представят схематично по следния начин, напр. фиг. 1 представя съставните части на оръжие:

Фигура 1. Представяне на партитивните отношения между термините – названия на части на оръжие

Фиг. 2 илюстрира термините за названия на видовете оръжия, които освен с визуален материал могат да бъдат въведени и с помощта на подобна диаграма, която представя родово-видовите отношения между тях. Ако приемем термина *firearm* за родов, той е хипоним на *weapon*, но хипероним на *small arm*, *light weapon* and *cannon*. Представянето на термините от дадена тематична област като система с посочване на йерархичните връзки между тях улеснява тяхното усвояване.

В заключение трябва да подчертаем, че изборът на *специализираните тематични области* в ролята на *терциум компарационис* при сравняване на две или повече терминологични системи позволява решаването не само на важни теоретични проблеми на съпоставителното терминологично знание, но което е от особена важност в методиката на чуждоезиковото обучение – по-висока ефективност в преподаването на специализирана терминология. Определянето на най-важните тематични области във военната терминология е обект на бъдещо изследване.

Фигура 2. Представяне на родово-видовите отношения между термините – названия на стрелково оръжие

Източници на термините

АБВР (2002). *Английско-български военен речник. Всички термини на НАТО.*

ТРМО (2006). *Английско-български терминологичен речник за мироопазващи операции.* София

ВТР (1979). *Военен терминологичен речник.* София.

ИК (2003). Йостман, Р., Александров, С. *Интернационално командване. Наръчник за военни ръководители, офицери и сержанти.* София.

ИВТР (1968) Нелюбин Л. *Иллюстрированный военно-технический словарь.* Москва.

РНСО (2007). *Речник по национална сигурност и отбрана.* София.

БЕЛЕЖКИ

1. NATO: NATO Glossary of Terms and Definitions (English and French) Edition 2013. <http://nsa.nato.int/nsa/zPublic/ap/aap6/AAP-6.pdf>
2. БМЕК: Tri service word list. Bureau for international language coordination. www.bilc.forces.gc.ca

ЛИТЕРАТУРА

- Георгиева, В. (2007). Systematization of Military Terminology: Mission (Im)Possible? (с. 85 – 104). *Foreign Language Competence as an Integral Component of a University Graduate Profile*. Brno: University of Defence.
- Георгиева, В. (2007). Системни отношения на термините за морски мини (с.145 – 150). *Научни трудове на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“*. Варна.
- Георгиева, В. (2009). Полисемия в българската и английската военноморска терминология. *Съпоставително езикознание*, 2, с. 21 – 35.
- Георгиева, В. (2011). Преподаване на военна терминология в часовете по английски език (с. 175 – 182). *Сборник на Военна академия „Г. С. Раковски“*. София.
- Гудавичус, А. (2009). Сопоставительная семасиология. *Общая лексикология. Хрестоматия*. Воронеж.
- Косеска-Тошева, В. (1991). За езика-посредник в съпоставителните изследвания. *Съпоставително езикознание*, 1, с. 29 – 37.
- Кочерган, М. (1997). Сопоставительная лексическая семантика: идеи, проблемы и методы. *Съпоставително езикознание*, 1, с. 11 – 22.
- Легурска, П. (2004). Отново по въпроса за универсалиите в областта на полисемията. *Чуждоезиково обучение*, 5, с. 3 – 13.
- Легурска, П. (2011). Терциум компарационис и съпоставителни лексикални изследвания. *Съпоставително езикознание*, 1, с. 46 – 63.
- Попова, М. (2012). *Теория на терминологията*. Велико Търново.
- Циткина, Ф. (1987). Сопоставительное терминоведение: теоретические вопросы и приложение. *Вопросы языкознания*, 4, с. 114 – 124.
- Чысцякоў, Ал., Скрэбнёў, Ал. (2005). Компютърный перевод как инструмент межкультурной коммуникации. Адукацыйныя і выхаваўчыя асяроддзі і практыкі. *Зборнік навуковых артыкулаў*. Віцебск. с. 202 – 206.
- Юсупов, У. (1988). Сопоставительная лингвистика как самостоятельная дисциплина. *Методы сопоставительного изучения языков*. Москва, с. 6 – 11.

REFERENCES

- Georgieva, V. (2007). Systematization of Military Terminology: Mission (Im)Possible? (s. 85 – 104). *Foreign Language Competence as an Integral Component of a University Graduate Profile*. Brno: University of Defence.
- Georgieva, V. (2007). Sistemni otnosheniya na terminite za morski mini. (s.145 – 150). *Nauchni trudove na VVMU „N. Y. Vaptsarov“*. Varna.
- Georgieva, V. (2009). Polisemiya v balgarskata i angliyska voennomorska

- terminologiya. *Sapostavitelno ezikoznanie*, 2, s. 21 – 35.
- Georgieva, V. (2011). Prepodavane na voenna terminologiya v chasovete po angliyski ezik. (s. 175 – 182). *Sbornik na Voenna akademiya „G. S. Rakovski“*. Sofiya.
- Gudavichus, A. (2009). Sopostaviteynaya semasiologiya. *Obshtaya leksikologiya. Hrestomatiya*. Voronezh.
- Koseska-Tosheva, V. (1991). Za ezika posrednik v sapostavitelnite izsledvaniya. *Sapostavitelno ezikoznanie*, 1, s. 29 – 37.
- Kochergan, M. (1997). Sopostavitelnaya leksicheskaya semantika: idei, problemay i metoday. *Sapostavitelno ezikoznanie*. 1, s. 11 – 22.
- Legurska, P. (2004). Otnovo po vaprosa za universalite v oblastta na polisemiyata. *Chuzhdoezikovo obuchenie*, 5, s. 3 – 13.
- Legurska, P., (2011). Tertsium komparatsionis i sapostavitelni leksikalni izsledvaniya. *Sapostavitelno ezikoznanie*, 1, s. 46 – 63.
- Popova, M. (2012). *Teoriya na terminologiyata*. Veliko Tarnovo.
- Tsitkina, F. (1987). Sopostavitelnoe terminovedenie: teoreticheskie voprosay i prilozhenie. *Voprosay yazaykoznaninya*, 4, s. 114 – 124.
- Chaystsyakoŭ, Al., Skrebnyoŭ, Al. (2005). Kompyuternayy perevod kak instrument mezhkulyturnoy kommunikatsii. Adukatsayynayya i vayhavaŭchayya asyaroddzi i praktayki. *Zbornik navukovayh artaykulaŭ*. Vitsebsk. s. 202 – 206.
- Yusupov, U. (1988). Sopostavitelnaya lingvistika kaksamostoyatelynaya distsiplina. *Metoday sopostavitelnogo izucheniv yazaykov*. Moskva, s. 6 – 11.

TERCIUM COMPARACIONIS AND TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES

Abstract. The article discusses the problem of ESP (English for Specific Purposes) teaching in relation to contrastive linguistic studies and their basis, i.e. *tercium comparacionis*. Different views on the topic are presented and the idea of specialized subject fields with the main terms to be used as *tercium comparacionis* is defended. Numerous Bulgarian and English military terms exemplify this methodological suggestion and prove its efficiency in ESP.

✉ **Mrs. Valentina Georgieva**
Language Training Department
National Defence College „G. S. Rakovski“
Sofia, Bulgaria
E-mail: valgeorgieva@yahoo.com